

Vrijdag 17 augustus 1917 – ochtendeditie

Parijs, 16 augustus. Officieel: In België hebben de Fransen na een verwoede en nauwgezette voorbereiding door de artillerie vanochtend bij het aanbreken van de dag, aan de rechtervleugel in verbinding met het Britse leger, een aanval ontketend. De infanterie wierp zich met prachtige voortvarendheid ten aanval op de Duitse stellingen aan weerskanten van de weg Steenstrate-Diksmuide. Alle voorgenomen punten innemend, trokken ze over de Steenbeek. Aan de rechteroever trekken Franse troepen voorwaarts, waarbij ze in contact met de bondgenoten blijven.

Franse vliegers hebben vannacht en vanochtend Duitse kantonnementen en bivaks ten noorden en ten oosten van het bos van Houthulst, alsmede het station Lichtervelde rijkelijk gebombardeerd.

Londen, 16 augustus. Officieel: Vanochtend om kwart voor vijf hebben de geallieerden op een breed front ten zuiden en ten noorden van Ieper aangevallen. Er wordt zwaar gevochten. Wij vorderden ondanks de taaie tegenstand van de vijand.

Berlijn, 16 augustus. Officieel, avond. De vijandelijke aanval in Vlaanderen, die zich op het ogenblik nog tot op 30 km breedte uitstrekt, is met grote verliezen ineengezakt. Alleen bij Driegrachten aan het IJzerkanaal en bij Langemark behaalde de tegenstander plaatselijke voordelen. Daar wordt nog gevochten. Van St.-Juliaan, ten noordoosten van Ieper, tot Waasten aan de Leie wordt de vijand rusteloos teruggeworpen.

Berlijn, 16 augustus. In het westen zijn de bondgenoten der entente nagenoeg op het hele front tot een algemene aanval overgegaan. In Vlaanderen en Artois en aan de Aisne liep de Engelse en Franse infanterie de 15^e en 16^e storm, terwijl voor Verdun de artillerieslag voortduurt.

In Vlaanderen trachtten de Engelsen de 15^e door sterke aanvallen ten oosten van Bikschote, alsook ten zuidwesten van Westhoek hun stellingen te verbeteren. Nadat al die aanvallen waren afgeslagen, zwol 's middags en 's avonds het Engelse artilleriesvuur aan de kust, alsook in het vak van Ieper en dat van Merkem tot grote hevigheid aan. Zonder ophouden raasde het vuur tot de ochtend door, toen het omtrent 5 u 20 aan het front van Draaibank tot de Leie tot een orkaan werd.

Even voor zes uur begon de Engelse infanterie tussen Bikschote en Oosttaverne de aanval. De strijd is in volle gang. Van Oosttaverne naar het zuiden tot aan de Deule lag een sterk Engels vuur in onverzwakte hevigheid op de Duitse stellingen.

Grote bedrijvigheid van de vliegers en luchtgevechten begeleidden de infanteriestrijd.

In Artois, waar de Engelsen, evenals in Vlaanderen, de voorste Duitse stellingen door een vernielingsvuur van vier weken lang in trechtereelden hadden veranderd, gingen de Engelsen reeds in de vroege ochtend van de 15^e tot de aanval over.

Havre, 16 augustus. De Belgische ministerraad heeft heden in Ste. Adresse vergaderd onder leiding van de Broqueville. De ministers Vandevijvere, Segers, Vandervelde en Hymans

brengen verslag uit over de voeding in het bezette België. Ze hebben te Londen gesproken met vertegenwoordigers van de Engelse en de Franse regering en met afgevaardigden van het steuncomité. Uit het verslag blijkt, dat de onderhandelingen over de vermeerdering van scheepsruimte voor de voedselaanvoer binnenkort tot een goed einde zullen komen.

In de vorige nacht zijn 19 Belgen over de grens gekomen.

De Belgische woonstede.

Ste. Adresse, 27 juli.

De woningzorg strekte zich uitsluitend uit over de talrijke gezinnen. Ze bewoog zich in twee richtingen. De houten woninkjes van het "Belgisch Dorp" werden voorbehouden aan die grote gezinnen, wiens stoffelijke omstandigheden aanspraak deden maken op een hulp, die grotendeels het karakter van liefdadigheid heeft.

Daarentegen werden de woningen van "De Belgische Woonstede" tegen de kostprijs verhuurd aan hen, die wel in staat zijn de gewone huur te betalen, doch door de talrijkheid van hun gezin geen woningverhuurder konden vermurwen.

De inrichting van het Belgische dorp is zeer geslaagd. De gezinnen zijn er ondergebracht in nette houten huisjes van twee, drie en vier kamertjes, met goede kookgelegenheden. Ze zijn om de barak, die tot school dient, en om een klein kerkje gegroepeerd en het vrijblijvend terrein is beplant, zodat het geheel een vriendelijke indruk maakt. De woningmodellen zijn

uit Amerika, Engeland, Frankrijk en Holland gekomen en de verscheidenheid van constructie geeft aan dit dorpje veel tekening.

De bewoning van de modellen heeft deze goede zijde, dat men over hun praktische bruikbaarheid ervaring opdoet. De heer Cantaerts, die zowel over het “dorp” als over de “woonstede” het beheer voert, was vol lof over de te Harderwijk vervaardigde woningen, met dubbele wanden, aan welke hij de voorkeur gaf, zowel om de eenvoud van constructie en van opvatting, als om de duurzaamheid. De huur wordt hier geheel vastgesteld overeenkomstig de draagkracht van de kostwinner en rekening houdend met de lasten van het gezin.

Voor de Belgische woonstede werden door bemiddeling van de Franse regering een tweehonderd woningen, gegroepeerd tot een groot huizenblok, hier bekend onder de naam van Douanekazerne, gehuurd door het comité, dat als woningvereniging optrad. Dit woningcomplex was bestemd om te voorzien in de woningnood van de talrijke rijksambtenaren, in het bijzonder van de zeer uitgebreide douanekantoren, doch werd nog niet betrokken, daar er tegen het in gebruik nemen een felle oppositie bestond. Deze woningen voldoen nl. maar zeer matig aan de meest bescheiden eisen, die aan volkshuisvesting zijn te stellen. Evenwel, voor de Belgen waren zij een uitkomst.

Terwijl er te Havre zelf geen kamertje te krijgen is voor minder van 45 tot 50 F per maand, voor twee kamers grif 100 F wordt betaald en een twee- of driekamerappartement met keuken

vlot 150 tot 200 frank opbrengt, daar gelukte het aan “De Belgische Woonstede” voor naar omstandigheden redelijke prijzen woningen beschikbaar te stellen, tellende op zijn minst twee, doch meestal drie en ook wel vier vertrekken.

Ziehier een overzicht over de prijzen per maand: Voor tweekamerwoningen op de 3^e verdieping 36 frank, 2^e verdieping 40 F, 1^e verdieping 45 F en gelijkvloers 50 F; voor driekamerwoningen: 3^e verdieping 45 F, 2^e verdieping 56 F, 1^e verdieping 60 F, gelijkvloers 67,5 frank; voor vierkamerwoningen: 3^e verdieping 72 F, 2^e verdieping 80 F, 1e verdieping 86 F. Bovendien beschikken alle woningen over waterleiding, enz. terwijl alle vierkamerwoningen een gemeenschappelijke bergplaats, zolder en kelderruimte hebben en over kuipen en wasgelegenheden beschikken. De meubelen werden, evenals in het dorp, geheel door het comité verstrekt.

Nu spreekt het vanzelf dat het meubilair een oorlogsuitrusting is. Slechts het onmisbare is verstrekt. Maar niet alleen in voldoende mate, ook van goede hoedanigheid en geschiktheid. De stoelen, tafels, kasten, ledikanten zijn zelfs van zeer goede smaak en van gezonde opvatting. Deze meubels zijn gemaakt in de werkinrichtingen, die in Engeland voor de Belgische vakarbeiders werden geopend.

De beste uitkomsten zijn verkregen door het toezicht op de bewoning, waardoor het duizendtal bewoners van de “Woonstede” evenzeer als de “dorpelingen” verzekerd zijn van een ordelijk verblijf in zindelijke, rustige woningen. De

huisregels zijn streng en worden stipt gehandhaafd. Het is verboden in de woningen bedrijf uit te oefenen of hinderlijke liefhebberijen; honden, katten, of welke dieren ook, worden geweerd; een geheel stel bepalingen omtrent zindelijkheid en gezondheidsvoorschriften moeten worden in acht genomen.

Het onderhouden van de appartementen moet op gezette tijden geschieden en ook daarop wordt toezicht gehouden.

Op de zindelijkheid van de kinderen, hun kleding ingesloten, wordt het oog gehouden. Ze spelen op een flink speelterrein. De kinderen, die de schoolleeftijd hebben bereikt, moeten een school bezoeken, naar de vrije keuze van het hoofd van het gezin en de ouders moeten voor getrouw schoolbezoek instaan. Ernstige zieken worden in een der hospitalen opgenomen, terwijl voor bevallingen in de “Materniteit” ruimte is voorbehouden. Dronkenschap leidt onmiddellijk tot onverbiddelijke uitsluiting van de woonstede.

De inkoop van brandstoffen geschiedt gemeenschappelijk, terwijl de coöperatie “Het Belgisch gezin” in een gedeelte van het gebouwenblok een winkel heeft, waarin ook de “dorpelingen”, die slechts zes of zeven minuten van de Woonstede verwijderd zijn, eveneens hun inkopen doen. Hoewel de zesentwintig voorschriften, waaraan de bewoners zich moeten houden, vrij streng zijn, heeft de ervaring geleerd, dat juist het streng toezicht op de naleving de bewoners er het snelst mee heeft verzoend. Een enkel bezoek reeds geeft de indruk hoe in deze beide gemeenten orde en reinheid heersen en hoe de bewoners de rustige, ordelijke bewoning zelf als een

welddad beschouwen. Dat de verstandige leiding hier de goede uitkomsten verzekert, ligt voor de hand. Zoals bij de verbruikscöoperatie "Het Belgisch Gezin" worden ook bij het huisvestingscomité alle functies, commissariaten en bemoeiingen van welke aard ook, geheel belangloos waargenomen.

Met "dorp" en "woonstede" werd het woningvraagstuk uit de aard van de zaak niet volkomen uit de weg geruimd, maar enige honderden gezinnen, en wel de talrijkste, werden afdoende geholpen en juist die, waarop een slechte woningtoestand het eerst en het meest vat heeft. Aan honderden jonge kinderen werd de gezondheid teruggegeven en deze uitkomsten zijn waarlijk belangrijk genoeg om hen te belonen, die voor een betere huisvesting hun beste krachten inspanden.

Uit Havre seint men ons het verhaal van een heldendaad, door een Belgische vlieger verricht.

Onderofficier Walter Mouton had dinsdagochtend Depage, zoon van de beroemde heelmeester, zelf sergeant-majoor bij de artillerie, als waarnemer meegenomen op een vlucht boven de Duitse linies. De mannen kregen opdracht op ternauwernood 1300 meter hoogte boven Esen, op drie en een halve kilometer ongeveer ten oosten van Diksmuide, hun slag te slaan. Op 300 meter van hen vloog Luitenant Hanciau van de genie vlak langs de wolken. Om kwart voor elf bemerkte hij plotseling op enige kilometers voor hem een smaldeel van vijf machtige Duitse gevechtsvliegtuigen van de Albatrossoort.

Luitenant Hanciau stuurde op zijn kameraden aan, daalde tot hun hoogte en waarschuwde Depage voor het gevaar. Daarna steeg hij weer en nu ging het recht op de Albatrossen aan. Hij stortte zich midden tussen de tegenstanders en viel hen om beurten met machinegeweervuur aan. Na enkele minuten had hij het luchtsmaldeel verspreid; de vijf toestellen namen in de wolken de wijk. Hanciau keerde daarop terug om opnieuw de wacht te houden. Hij begon weer boven Esen te vliegen en het vuur der Belgische batterijen te regelen.

Uit Havre meldt men ons, dat de Belgische regering een document in handen heeft, waaruit de hardheid blijkt, waarmee de Duitsers tegenover de 1100 burgerlijke geïnterneerden te Munster optreden. Daar zijn in 1916 Belgen, Fransen en Russen van Soltau ondergebracht. Ze zouden er te werk zijn gesteld bij de aanleg van een zijlijn, die de fabriek van verstikkende gassen met het spoorwegnet verbindt.

Het document treedt dan in bijzonderheden omtrent de behandeling, die de mensen daarbij zou wedervaren.

Gisteravond om 18 u 30 is van Zeebrugge naar Antwerpen de Magdalena Fischer Vlissingen voorbijgevaren.

Havre's dagelijkse commentaar op de jongste gebeurtenissen aan het westelijke front behelst o.a., dat, als de opmars der geallieerden bij Lens aanhoudt, de val van deze stad, die al van het zuiden uit overvleugeld is, als iets van de naaste toekomst kan beschouwd worden.

Vrijdag 17 augustus 1917 – avondeditie

Parijs, 16 augustus. Officieel: In België is onze aanval met succes voortgezet. De infanterie brak de tegenstand van de vijand ten westen van de Steenbeek en blijft ten oosten van de Steenbeek vooruitgaan. Samenwerkend met de Engelsen, hebben wij al de vijandelijke stellingen genomen, meer dan 300 krijgsgevangenen gemaakt en veel oorlogsmateriaal buitgemaakt.

Londen, 16 augustus. Officieel. De aanval van de geallieerden werd vanochtend uitgevoerd op een front van ruim 14,5 km ten noorden van de weg Ieper-Menen en werd in de loop van de dag tegenover tegenstand van de vijand voortgezet. Aan de linkervleugel verdreven de Franse troepen, aan weerskanten van de weg naar Zuidschote-Diksmuide oprukkend, de vijand van de landtong, gelegen tussen het IJzerkanaal en Martjesvaart en namen het bruggenhoofd van Driegrachten.

In het centrum namen de Engelse troepen snel hun eerste doelen in en zetten daarna hun opmars voort, waarbij ze het dorp Langemark na zware gevechten namen. Ze baanden zich daarna al vechtende hun weg 800 meter voorbij het dorp en nestelden zich in een Duits loopgraafstelsel, dat hun einddoel voor die dag vormde.

Op onze rechtervleugel zijn sedert de vroege ochtend verwoede en aanhoudende gevechten geleverd om het bezit van het hoge terrein ten noorden van de weg van Menen. De vijand heeft ons onze opmars vastberaden betwist. Bij een tegenaanval slaagde hij er 's namiddags tegen hoge kosten in

onze troepen in dit vak terug te dringen van een gedeelte van het terrein, dat zij vroeger op de dag ingenomen hadden. Verdere tegenaanvallen van de vijand in deze buurt werden door ons artillerievuur gebroken.

Het aantal gevangenen, dat de geallieerden in de loop van deze aanval genomen hebben, kan nog niet in zijn geheel opgegeven worden, maar ruim 1800 gevangenen, onder wie 38 officieren, zijn al ingeleverd. Wij hebben ook enkele Duitse kanonnen genomen.

Londen, 16 augustus. Officieel. Het aantal gevangenen, dat de geallieerden gemaakt hebben, bedraagt tot dusver ruim 2700. De Engelsen kwamen 800 meter voorbij Langemark vooruit. De Duitsers deden verwoede tegenaanvallen ten noorden van de weg van Menen en slaagden er in, onze troepen van een gedeelte van het terrein, dat vroeger op de dag ingenomen was, terug te dringen.

Berlijn, 17 augustus. Officieel: Legergroep Rupprecht: Dank zij de dapperheid van alle wapens en de nooit falende aanvalskracht van onze schitterende Duitse infanterie, is een nieuwe, de tweede grote gevechtsdag in Vlaanderen, in ons voordeel beslist.

Na een roffelvuur, dat een uur lang aanhield, trad gisterenochtend de bloem van het Engelse leger op de noordervleugel samen met Franse strijdkrachten in diepe golven ten aanval aan.

Over een front van 30 km van IJzer tot Leie woedde de slag de hele dag.

De vooruitgeschoven post van het IJzerkanaal bij Driegrachten werd overweldigd.

Ook ten noorden en oosten van Bikschote nam de vijand het voet voor voet door ons opgegeven voorterrein in van de gevechtsstelling aan de Martjesvaart.

Bij Langemark braken de Engelsen door onze linies en drongen steeds met nieuwe en sterkere aanvallen tot Poelkapelle door. Hier werden zij door onze reserves aangevallen die in een onweerstaanbare stormloop de spits van de vijand overweldigden en zijn achterste échelons terugwierpen.

's Avonds was na hardnekkige strijd ook Langemark en onze verloren stelling weer in onze handen.

Ook bij St.-Juliaan en op tal van andere plaatsen meer naar het zuiden tot Waasten toe drong de vijand, wiens verslagen aanvalstroepen steeds weer door verse strijdkrachten werden vervangen, in onze gevechtszone door.

Overall ving de infanterie de stoot der Engelsen op en wierp de vijand, in samenwerking met artillerie en vliegers, weer terug.

Aan de weg Roeselare-Menen-leper drong hij met zijn geslaagde aanval tot voorbij onze oude stellingen vooruit. Op het uitgestrekte slagveld liep de aanval der Engelsen voor onze stellingen dood.

In weerwil van de zwaarste offers bereikten de Engelsen niets.

Wij behaalden in onze tegenweer een volkomen overwinning.

Londen, 17 augustus. Officieel: De admiraliteit maakt bekend, dat marinevliegtuigen gisteren in verschillende tochten veel tonnen bommen op Oostende, de spoorwegstations van Torhout en het vliegveld van Gistel geworpen hebben. Er zijn verschillende branden waargenomen. Er zijn uit de lucht ook aanvallen gedaan met kanonvuur op het vliegveld van Engel, Uitkerke en op transporten op de wegen. Alle machines zijn teruggekeerd.

De Belgische regering.

Havre, 16 augustus. De Belgische ministerraad heeft heden in Ste. Adresse vergaderd onder leiding van de Broqueville. De ministers Vandevijvere, Segers, Vandervelde en Hymans brachten verslag uit over de voeding in het bezette België. Ze hebben te Londen gesproken met vertegenwoordigers van de Engelse en de Franse regering en met afgevaardigden van het steuncomité. Uit het verslag blijkt, dat de onderhandelingen over de vermeerdering van scheepsruimte voor de voedselaanvoer binnenkort tot een goed einde zullen komen.

De oorlogstoestand.

Wij merkten gisteren op, dat de aanval der Engelsen bij Loos waarschijnlijk slechts een eerste begin was van de nieuwe dag, waarmee de bondgenoten de gebeurtenissen weer een mijlpaal verder op de door hen gewenste weg willen forceren.

Door de latere berichten is zulks bevestigd. Het offensief bij Loos is slechts een afleidende beweging terzijde van de hoofdaanval geweest, die weer in de buurt van Ieper losgekomen is. Daar hebben de Engelsen, op hun linkerkant door de Fransen gesteund, op een breed front aangevallen. Hun grootste vooruitgang behaalden zij, waar de fronten der bondgenoten samenkwamen, op het noordelijke gedeelte van het aanvalsfrent derhalve. Daar wisten de Fransen door te dringen tot Driegrachten, aldus de terreinwinst uit de vorige slag naar het noorden uitbreidend, terwijl de Engelsen het dorp Langemark innamen en nog achthonderd meter verder voorwaarts wisten te komen. De vooruitgang der bondgenoten bedraagt hier derhalve een kleine anderhalve kilometer. Op het zuidelijk gedeelte van het aanvalsfrent was de vooruitgang niet zo groot. Want Haig meldt dat de Britse troepen hier een gedeelte van het terrein, dat zij hadden ingenomen, voor een tegenaanval weer moesten prijsgeven, terwijl opgaven over de grootte van de strook, die niettemin behouden bleef, achterwege gelaten worden.

De berichten van Duitse zijde over de uitslag van deze gevechten komen met die der geallieerden ongeveer overeen. Slechts geven die de breedte van het aanvalsfrent groter op.

Dat doen zij ook ten opzichte van de strijd bij Loos, er bijvoegend, dat op de vleugels de opmars gestuit werd. Overigens geven zij toe, dat daar de eerste twee linies in handen der Engelsen bleven.

Een verschil in de lezing blijft, dat volgens Londen de Britten eenvoudig tot de derde linie doordrongen, terwijl zij volgens Berlijn, na aanvankelijk nog verder te zijn opgeschoten, tot daar werden teruggedreven.

De infanteriegevechten bij Cerny en Laonnois hebben weinig verandering gebracht. De Fransen melden een loopgraafsucces.

Trouwens groot is de verandering nergens. De vooruitgang van de Engelsen bij Loos heeft de insluiting van Lens weer wat nauwer gemaakt. De verovering van Langemark en het gebied ten noordwesten daarvan vormt inderdaad een bedreiging van een voor de Duitsers wat belangrijker gebied: de Vlaamse kuststreek. Maar de terreinwinst is te smal en niet diep genoeg om al nabij genoemd te worden.